

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 41/2024, 26 CZERWCA 2024 © PISM

KOMENTARZ

Generałowie Szojgu i Gierasimow poszukiwani przez Międzynarodowy Trybunał Karny

Anna Maria Dyner, Szymon Zaręba

25 czerwca br. Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK) wydał nakazy aresztowania byłego ministra obrony, a obecnie sekretarza Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej (FR), gen. Siergieja Szojgu, i szefa Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych, gen. Walerija Gierasimowa. Są to kolejne nakazy wobec kluczowych wojskowych odpowiedzialnych za prowadzenie przez Rosję działań wojennych na Ukrainie.

Jaką rolę pełnią obaj generałowie w wojnie na Ukrainie?

W okresie, jaki obejmują zarzuty, Siergiej Szojgu pełnił funkcję [ministra obrony](#) narodowej Rosji, wyznaczając główne cele i zadania dla wojsk rosyjskich prowadzących działania zbrojne na Ukrainie. Generał Walerij Gierasimow pełnił funkcję szefa Sztabu FR, a od stycznia 2023 r. jest dowódcą połączonego zgrupowania wojsk walczących na Ukrainie. Szojgu i Gierasimow m.in. wydawali rozkazy atakowania celów cywilnych, w tym infrastruktury energetycznej, a tym samym wyrządzania celowych, nadmiernych szkód wśród ludności Ukrainy.

Szojgu i Gierasimow nie są pierwszymi wysoko postawionymi rosyjskimi wojskowymi, którzy zostali objęci przez MTK nakazami aresztowania. 5 marca br. Trybunał wydał je wobec gen. Siergieja Kobylasza, dowódcy lotnictwa dalekiego zasięgu rosyjskich sił powietrznych, oraz admirała Wiktora Sokołowa, dowódcy Floty Czarnomorskiej. Obaj są oskarżeni o zbrodnie wojenne i przeciwko ludzkości.

Za co poszukiwani są obaj generałowie?

Prokuratura MTK zarzuca Szojgu i Gierasimowowi popełnienie zbrodni wojennych i przeciwko ludzkości, m.in. w związku z zamierzonym kierowaniem ataków na

obiekty cywilne oraz poważnymi uszkodzeniami ciała i zdrowia ludności cywilnej. Akceptując wniosek Prokuratury o wydanie nakazów, Trybunał wskazał, że dotyczy on ataków raketowych FR na ukraińską infrastrukturę elektroenergetyczną co najmniej w okresie od 10 października 2022 r. do 9 marca 2023 r. Biorąc pod uwagę funkcje i rolę obu generałów, ten zakres jest wąski, ale najwidoczniej prokurator uznał, że w tej sferze dysponuje najsilniejszym materiałem dowodowym pozwalającym ich skazać. Jeszcze w kwietniu 2023 r. ukraińska spółka Ukrenergo poinformowała, że rosyjska armia wystrzeliła do tego czasu ponad 1200 pocisków raketowych i dronów na ukraińskie obiekty energetyczne. 250 z nich trafiło w cel, uszkadzając 43% głównych ukraińskich sieci energetycznych. MTK na wniosek Prokuratury będzie mógł w przyszłości uzupełnić nakazy o inne zbrodnie.

Jakie będą konsekwencje wydanych nakazów aresztowania?

Tak jak w przypadku wcześniejszych nakazów, Rosja będzie je kwestionować i określać mianem działań politycznych. Jako że nie jest stroną Statutu Rzymskiego MTK, nakazy nie wiążą jej bezpośrednio, ale państwa będące jego stronami (124, w tym Polska) i Ukraina (w związku z [akceptacją](#)

KOMENTARZ PISM

[jurysdykcji MTK](#)) mają obowiązek aresztowania generałów i przekazania ich trybunałowi. Zapewne Szojgu i Gierasimow nie będą w tej sytuacji wyjeżdżać do państw współpracujących z Trybunałem.

MTK liczy, że upublicznienie nakazów może zapobiec popełnianiu podobnych zbrodni przez innych rosyjskich wojskowych. W związku ze skalą oddziaływania rosyjskiej propagandy na żołnierzy i ze stopniem kontroli władz nad dostępem do informacji trudno jednak oczekiwać, że nawet ten krok skłoni ich na szerszą skalę do odmowy realizacji rozkazów dowódców naruszających podstawowe normy prawa humanitarnego (o ile w ogóle informacja o nim do nich dotrze).

Kolejne nakazy aresztowania MTK może wydać np. wobec gen. Giennadija Anaszki, pełniącego obowiązki dowódcy Południowego Okręgu Wojskowego, i dowódców 8. i 58. Armii, którzy dają żołnierzom przyzwolenie na popełnianie zbrodni wojennych przeciw ukraińskiej ludności cywilnej.

Co mogą jeszcze zrobić państwa sprzeciwiające się zbrodniom na Ukrainie?

Z uwagi na ograniczone zasoby MTK ściga głównie polityków, urzędników i dowódców najwyższego szczebla. Dlatego wskazane byłoby bardziej aktywne zaangażowanie państw przeciwnych wojnie na Ukrainie w ściganie żołnierzy niższego szczebla podejrzanych o popełnienie zbrodni. Obecnie np. w ramach [wspólnego zespołu śledczego \(JIT\), powołanego w marcu 2022 r. i obsługiwanego przez unijny Eurojust](#), nadal współpracują tylko państwa wschodniej i środkowej Europy oraz USA, a nie dołączyły do niego choćby Francja czy Niemcy (choć aktywnie ścigały np. zbrodniarzy niższego szczebla z Syrii). Pożądane byłoby zwiększenie przez członków JIT presji dyplomatycznej na te państwa, by dołączyły do zespołu. Zalecane byłoby ponadto wzmocnienie finansowe i kadrowe komórek prokuratur poszczególnych państw (w tym Polski) odpowiedzialnych za ściganie zbrodniarzy. Dałoby to jasny sygnał politycznego wsparcia dla aktywnego wszczynania postępowań i wnioskowania o wydanie europejskich nakazów aresztowania i tzw. czerwonych not Interpolu w celu ujęcia podejrzanych o popełnienie zbrodni.